

Viranomaisten toimet turkiseläimissä esiintyvän lintuinfluenssan vastustamiseksi perustuvat eläintautilain säännöksiin ja ovat tarpeellisia ihmisten terveyden suojaamiseksi

Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto FIFUR on 17.11.2023 julkaisemassa tiedotteessaan arvostellut turkiseläimissä esiintyvän lintuinfluenssan hävittämistoimenpiteitä pitäen niitan kohtuuttomina ja ylimitoitettuina. Toimenpiteet kuitenkin perustuvat eläintautilaissa Ruokavirastolle säädettyihin toimivaltuuksiin ja lainsäätäjän viranomaiselle jättämän harkintavallan käyttöön tavalla, jota pidetään ihmisten terveyden suojaamiseksi välttämättömänä. Turkiseläinten lopetus on aina kova isku yksittäiselle turkistarhaajalle, mutta toisaalta toimialan tulevaisuus on parhaiten turvattu, jos siihen liittyvä riski ihmisten terveydelle saadaan poistettua.

Lintuinfluenssan levinneisyyttä kartoitetaan vasta-ainetesteillä

Eläintautien seurannasta säädetään eläintautilaissa (76/2021). Eläintautilain 23 §:n nojalla Ruokavirasto voi eläinten terveydentilan ja eläintautien esiintymisen seuraamiseksi toteuttaa pakollisen eläinten joukkotutkimuksen (*seurantatutkimus*), jonka yhteydessä voidaan tutkia eläimiä niiden terveydentilan selvittämiseksi sekä ottaa eläimistä ja niistä saaduista tuotteista sekä pitopaikasta tarvittavat näytteet. Toimijoilla, lemmikkieläimen pitäjillä sekä luonnonvaraisia eläimiä metsästävillä tai pyytävillä on velvollisuus sallia seurantatutkimukseen liittyvä eläinten tutkiminen ja näytteenotto.

Ruokaviraston käyttämät menetelmät turkiseläinten lintuinfluenssan vasta-aineiden testaamiseen perustuvat Euroopan unionin vertailulaboratorion suosituksiin. Menetelmillä selvitetään, esiintyykö turkiseläimissä influenssa A -viruksen H5-alatyypin vasta-aineita. Ruokavirasto on vastannut FIFURin tietopyyntöön vasta-ainetestaamisen teknisistä menetelmätavoista.

H5-alatyypin vasta-aineiden esiintyminen on merkki siitä, että lintuinfluenssatartunta on päässyt turkistarhalle. Vasta-ainetesteillä ei voida vahvistaa, esiintyykö tartuntaa tarhassa edelleen, mutta myöskään tartunnan pois sulkeminen ei ole mahdollista testaamatta jokaista tarhan eläintä viruksen varalta. Oireettomilla eläimillä luotettava tulos viruksen esiintymisestä saadaan vain testaamalla eläimen aivoja.

Tartunnan toteamisesta päätetään eläinlääketieteellisin perustein

Eläintautilain 5 §:n mukaan muun torjuttavan eläintaudin esiintyminen katsotaan vahvistetuksi, kun eläinterveysviranomaisen yleisesti hyväksytyin eläinlääketieteellisin perustein havaitsee eläimellä olevan mainittu eläintauti. Euroopan unionin lainsäädännön mukaan tauti katsotaan vahvistetuksi ainakin silloin, kun eläimestä tai eläinryhmästä otetusta näytteestä on eristetty taudinaiheuttaja tai tunnistettu taudinaiheuttajaan liittyvä antigeeni tai nukleiinihappo, joka ei johdu rokotuksesta. Lisäksi tauti voidaan katsoa vahvistetuksi, jos vasta-ainetestistä on saatu positiivinen tulos, joka ei johdu rokotuksesta, ja eläimellä on epidemiologinen yhteys epäiltyyn tai vahvistettuun tapaukseen.

Turkiseläimissä todettuihin lintuinfluenssan vasta-aineisiin suhtaudutaan vakavasti, koska vasta-aineet ovat osoitus pitopaikan eläimissä olleesta tartunnasta, joka on saattanut levitä tarhan muihin turkiseläimiin ja jota voi edelleen esiintyä näissä tai pitopaikan rakenteissa, joista virusta on vaikeaa saada pois, ellei tarhaa tyhjennetä eläimistä. Jos lintuinfluenssa leviää nisäkkäiden välillä, on riskinä, että virus muuntuu ihmiselle vaaralliseksi, eikä tätä riskiä voida sulkea pois tutkimatta jokaista yksittäistä eläintä.

Turkistarhan eläinten lopetus mahdollistaa taudin tehokkaan hävittämisen

Maa- ja metsätalousministeriö nimesi 18.7.2023 turkiseläimissä esiintyvän korkeapatogeenisen lintuinfluenssan muuksi torjuttavaksi eläintaudiksi. Muun torjuttavan eläintaudin esiintymisen tultua vahvistetuksi Ruokavirasto saa eläintautilain 33 §:n mukaan ryhtyä välttämättömiin toimenpiteisiin eläintaudin hävittämiseksi pitopaikasta tai muusta paikasta, jossa eläimiä pidetään. Tässä tarkoituksessa saadaan toteuttaa niitä toimenpiteitä, joista a-luokan taudin osalta säädetään EU:n eläinterveys säännösten (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/429) 60–62 ja 70 artiklassa. Näissä artikloissa säädetään toimivaltuuksista, jotka koskevat muun muassa eläinten lopettamista ja tuotteiden hävittämistä. Eläinten lopetus on käytännössä usein ainoa tehokas tapa hävittää tauti eläinten pitopaikasta.

Viranomaisten lopettamien eläinten arvo korvataan valtion varoista

Turkistarhaajien omaisuudensuojaa turvaavat eläintautilain 14 luvun säännökset, jotka koskevat eläintaudin aiheuttamien kustannusten ja menetysten korvaamista valtion varoista. Omistajalla on eläintautilain 83 §:n nojalla oikeus saada valtion varoista korvaus eläimestä, jonka eläinterveysviranomaisen on eläintaudin tutkimiseksi tai muuta torjuttavaa eläintautia koskevana toimenpiteenä määrännyt lopetettavaksi taikka joka on tässä tarkoituksessa määrätyn käsittelyn seurauksena kuollut.

Ruokavirasto on käsitellyt lopetettujen eläinten omistajilta tulleita korvaushakemuksia ja valmistautuu aloittamaan korvausten maksamisen, kun siihen varatut määrärahat saadaan käyttöön.

Lisätietoja:

Neuvotteleva virkamies Kajsa Hakulin, p. 0295 162 361, sähköposti: etunimi.sukunimi@gov.fi